

SI 75 Sigtuna, Kv. Professorn 1

Litteratur: H. Gustavson, *Arbetet vid Runverket*, Stockholm, i: *Nytt om runer* 15 (2000, publ. 2001), s. 26; A. Palumbo, *Skriftsystem i förändring. En grafematisk studie av de svenska medeltida runinskrifterna*, *Runrön* 23 (2020), s. 248; A. Wikström et al., *Hos Herr Niklas och annat skrivkunnigt folk. Arkeologisk undersökning i kvarteret Professorn 1 i Sigtuna 1999–2000*, *Up Sigtuna RAÄ* 195:1, *Morr* 63 (2021), s. 302; L. Mårtensson, *Personnamnen i de medeltida svenska runinskrifterna* (2024), s. 267.

Äldre avbildning: H. Gustavson, a.a. s. 26.

Signum i Samnordisk runtextdatabas: [U NOR2000:26](https://runtext.se/NOR2000:26)

Ett revben med runinskrift påträffades vid en arkeologisk undersökning år 1999 i kv. Professorn 1 i ett lager med koppling till hus E:O (Ruta B12. Kontextnummer 912:2. Fyndnummer 6406). Fyndet dateras stratigrafiskt till ca 1105–1130 (fas 12, Wikström et al. 2021, s. 302).¹ Det förvaras nu i Sigtuna museum ([inv. nr 62450](https://www.sigtunamuseum.se/inv-nr-62450)).

Revbenets längd är 98 mm, bredd 25 mm och tjocklek 7 mm. Det är avbrutet i båda ändar. Runhöjd 9–17 mm (7 **a** resp. 1 **t**). Ristningssidan och motstående sida är konvexa.

Fig. 1. Runbenet SI 75 från kv. Professorn 1. Foto Bengt A. Lundberg 1999 ([Arkivsök](https://arkivsoek.se)).

Inskrift:

...**ṭ**-rgar **a** knif

5 10

... *ā*(?) *knif*.

»... äger(?) kniven.»

Till läsningen: Till höger om runa 1 **ṭ** finns en stor vinkelformad bortflisning, som fortsätter som en spricka snett nedåt höger genom runföljen 2–4 **-rg**. Av runa 1 återstår svaga spår av bistaven och toppen av huvudstaven i en ensidig **t**-runa samt av ett stycke av huvudstavens bas. Resten av runan är borta i bortflisningen. Denna har också tagit bort huvudstavens mitt i runa 2. På grund av bortflisningen går det inte att avgöra om runan varit en **i**-runa, **e**-runa eller en **a**-runa med ensidig bistav. Det finns inga spår av en ensidig eller dubbelsidig **n**-bistav vid bortflisningen och vid sprickan. En fördjupning på platsen för en höger **a**-

¹ Fyndet daterades först preliminärt till 1100-tal (Gustavson 2000), senare till perioden 1130–1150 (Mats Pettersson, meddelande till HG 25/1 2012).

bistav bedöms inte vara ristad. 4 **g** är stunget med ett tunt lodrätt streck mellan bistaven och huvudstaven. Ensidig bistav snett nedåt vänster i 5 och 7 **a**. I 6 **r**, som har öppen form, är bistaven skuren i tre drag. 9 **n** har ensidig bistav snett nedåt höger. Efter 11 **f** har det inte funnits någon ristning.

Av inskriften att döma har revbenet varit ett knivskaft, men några fysiska spår av att revbenet har tjänat som knivskaft finns inte. Tjockleken på benet är inte mer än 7 mm. Inte heller är det säkert hur den ofullständiga inskriften skall tolkas, vilket gör att olika tolkningsalternativ är aktuella. I den förlorade delen av inskriften torde ha ingått ett personnamn. Det är osäkert om runa 7 **a** återger *ā* dvs. 3. pers. sing. presens av verbet *æiga* 'äger' eller om det ingår i runföljden 4–7 **gara** med betydelsen *gær(v)a* 'göra'. För att 7 **a** står för *ā* 'äger' och ingår i en ägarmarkering talar det faktum att detta verb inte sällan förekommer på husgeråd och verktyg i denna betydelse under medeltiden (E. Svärdröm, Runfynden i Gamla Lödöse (1992), s. 5) och att det var viktigt att språkligt eller med ett bomärke ange ett föremåls tillhörighet. Att runföljden **...ṭ-gar** är en rest av ett sammansatt mansnamn på *-gæirr* är mindre sannolikt, eftersom en skrivning med **a** i det senare ledet endast förekommer i något enstaka fall i de många namnen på *-gæirr*. Något namn på *-gæirr*, där **...ṭar** eller **...ṭer** ingår i förleden är inte heller känt. Att **...ṭ-rgar** är en del av ett ännu otolkat personnamn kan inte uteslutas.

Om 7 **a** ingår i infinitiven *gær(v)a* borde denna som en bunden bestämning föregås av hjälpverbet *lēt* 'lät', vilket **tar/ter** inte gör möjligt. Att det skulle röra sig om en presensform svarande mot ett fornsvenskt *læter* 'låter' är mindre troligt om än inte omöjligt.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av runristade lösföremål från Sigtuna. Dessa publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Helmer Gustavson
Kontakt: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000
www.raa.se